

Eindrapport ESF 391

ABC van duaal leren

1. Inhoudstafel

1. Inhoud project ABC van duaal leren
2. Opleidingen voor trajectbegeleiding aangeboden door Constructiv
3. Opleidingen voor mentoren aangeboden door Constructiv
4. Netwerkmomenten voor trajectbegeleiders
5. Netwerkevents voor mentoren
6. Nood aan multibedrijventrajecten
7. Zoektocht naar een performante evaluatietool
8. Begeleiding van de leerling op de leerwerkplek door de school
9. Financiële steun voor scholen
10. Ondersteunende communicatie
11. Uitbreiding scope ESF 391
12. Ervaren van leerlingen, scholen en ondernemingen
13. Tips van deelnemende scholen en centra
14. Beleidsaanbevelingen

1. Inhoud project ABC van duaal leren

Het voorstel dat Constructiv in mei 2017 indiende, had als doel om van duaal leren een succes te maken. Leerlingen die hun competenties aanleren en inoefenen op de leerwerkplek, dat is waar de sector op wil inzetten. Daarom wordt er in dit projectvoorstel ingezet op de versterking van de actoren die de leerling ondersteunen: de scholen en de ondernemingen. Dit via onderstaande projectfases.

- Professionalisering trajectbegeleiding en mentorschap

Voor de voltijdse scholen die instappen in deze proeftuinen is trajectbegeleiding iets nieuws. Maar ook voor de centra die reeds ervaring hebben met leren en werken, is het concept duaal leren iets nieuws. Hen willen wij ondersteunen door een opleiding aan te bieden die hen vertrouwen geeft om bij de ondernemingen de competentieopbouw van de leerling op te volgen.

Om er voor te zorgen dat de leerlingen goed begeleid worden op de werkplek zullen de deelnemende ondernemingen door een adviseur van Constructiv ondersteund worden in hun onthaalbeleid. Daarnaast zullen hun mentoren gratis de 'Meng-de-mentoropleiding kunnen volgen.

Met als doel zoveel mogelijk van elkaar te leren, zullen er verschillende netwerkmomenten georganiseerd worden, zowel voor de trajectbegeleiders (net en koepel gebonden) als voor de mentoren (regionaal). Ervaringen en praktijken dienen gedeeld te worden teneinde de begeleiding van de leerling kwaliteitsvoller te maken.

- Trajectbegeleiding

Vanuit de ervaringen met het standaardtraject ruwbouw duaal tijdens het huidige schooljaar, blijkt dat een degelijke trajectbegeleiding de sleutel tot succes is. Het zwaartepunt van dit projectvoorstel ligt dan ook op de eigenlijke trajectbegeleiding: 1 uur voor de voorbereiding van het bedrijfsbezoek, 1,5 uur voor het bezoek (inclusief de verplaatsingen), een half uur voor de verwerking van het bezoek, en een half uur voor feedback naar bijvoorbeeld vakleerkrachten. Constructiv streeft er naar dat de scholen en centra om de twee weken de leerwerkplek bezoeken.

- Multibedrijventraject

Teneinde binnen het standaardtraject afwerking ruwbouw duaal garanties te bieden aan de leerlingen, zullen in samenwerking met de SYNTRA-centra en ondernemingen multibedrijventrajecten worden opgezet. Immers, de competenties van dit standaardtraject kunnen zelden tot nooit in één onderneming aangeleerd worden.

- Invullen en gebruiken evaluatietool

Voor de geïnteresseerde scholen wordt voor het standaardtraject ruwbouw duaal een online evaluatietool in gebruik gesteld. De basis hiervoor zijn de clusters van het standaardtraject. Er wordt verder gebouwd op de evaluatiemethode die het GO! Technisch Atheneum Keerbergen in het schooljaar 2016-2017 hebben ontwikkeld binnen het standaardtraject ruwbouw duaal.

- Feedback over het projectvoorstel

Bij de oktoberbevraging schaarde 63,6 % van de 12 respondenten zich achter de stelling dat de inhoud van het project een antwoord is op hun noden. 27,3 % antwoordde neutraal, 9,1 % vond dat het projectvoorstel onvoldoende antwoord is op de noden. 54 % liet weten geen inspraak te hebben gehad, wat gezien de weg die het projectvoorstel heeft afgelegd geen verrassing is: enkele scholen

werden gecontacteerd, en er werd vooral afgestemd met de adviseurs van de verschillende pedagogische begeleidingsdiensten.

Percentage van de respondenten dat het ten minste eens was met de stelling dat een bepaald onderdeel een meerwaarde is voor duale leertrajecten:

- Opleiding voor trajectbegeleiders: 91,7 %
- Onthaalbeleid door Constructiv bij de leerwerkplekken: 63,7 %
- Plaatsbezoek om de twee weken bij de leerwerkplek: 75 %
- Online evaluatietool ruwbouw dual: 27,3 %
- Gebruik van de werkgeversgroepering: 10 %

■ Voorbereidende infosessie deelnemende scholen

Op 31 mei 2017 organiseerde Constructiv een informatiesessie voor de scholen die aangeven geïnteresseerd te zijn in deelname aan het project. Het projectvoorstel werd nogmaals toegelicht, en de wederzijdse verwachtingen werden afgestemd. Zowel voor de deelnemende scholen als voor Constructiv als promotor was deze sessie noodzakelijk: elkaar persoonlijk leren kennen, op een directe manier vragen kunnen stellen, en verzuchtingen kunnen delen. Constructiv kon met de nog open vragen terecht bij externen.

2. Opleidingen voor trajectbegeleiding aangeboden door Constructiv

Op de website <http://onderwijs.constructiv.be/aanbod-constructiv> is het open en gratis opleidingsaanbod van Constructiv aan het bouwonderwijs te vinden. In het totale aanbod zijn enkele opleidingen opgenomen die interessant kunnen zijn voor personeelsleden die de trajectbegeleiding op zich (zullen) nemen:

- Sleutelen aan stagevaardigheden
- Met wie ben ik aan het werk?
- Meng de mentor

Deze drie opleidingen werden specifiek aangeboden aan de deelnemende scholen binnen het ESF-project "ABC van dual leren".

Hieronder de beschrijvingen van deze drie opleidingen zoals opgenomen in de Brochure 'Aanbod onderwijs 2018-2019'.

Met wie ben ik aan het werk?

Observeren en scoren van niet-vaktechnische competenties: In de opleiding 'Met WIE ben ik aan het werk?' bekijken we hoe we de leerling objectief kunnen observeren en begeleiden naar een hoger niveau in zijn "niet-vaktechnische competenties". In een werkomgeving zijn we niet alleen gebonden aan onze technische kennis en vaardigheden, maar heeft elke werknemer ook nood aan algemene competenties die een invloed hebben op de uitvoering van onze taken. In deze ervaringsgerichte opleiding gaan we aan de hand van teamopdrachten op zoek naar een correcte manier van observeren, zodat we zonder eigen interpretatie de leerling of werknemer eenduidig en correct kunnen evalueren. We maken het mogelijk hem te laten groeien in een vertrouwde omgeving.

Doel van de opleiding: Het regelmatig observeren van concreet waarneembaar gedrag is de basis van elke beoordeling en daarmee de basis voor verdere begeleiding van de werknemer naar de werkvloer. De bedoeling van de observatie is de waarnemingen te beschrijven en samen te vatten of te clusteren.

Sleutelen aan stagevaardigheden

Begeleiding tijdens het duaal leren: De interactieve opleiding 'sleutelen aan stagevaardigheden' geeft stagebegeleiders nieuwe inzichten en extra handvaten bij het begeleiden van leerlingen. Hoe communiceren we naar onze nieuwe jonge werknemers? Hoe gaan we hen (onbevooroordeeld) coachen? We gaan ook dieper in op mogelijke weerstand en hoe deze blokkades op te heffen. Welke vragen stellen we om hun ontwikkeling te kunnen verwoorden? Hoe geeft men, maar ook ontvangt men, feedback? Hoe gaan we vervolgens aan de slag om de jongere verder te laten ontwikkelen? We bekijken enkele praktijksituaties en maken tijd om ervaringen uit te wisselen.

Doel van de opleiding: Stagiairs aansturen is geen gemakkelijke opdracht. Enerzijds wordt verwacht dat je sturend controleert en corrigeert en anderzijds dat je je stagiairs motiveert, ontwikkelt en het beste uit hen naar boven haalt. Vooral het coachend aspect van begeleiding van stagiairs is niet zo evident. Veel stagiairs geven aan behoefte te hebben aan een stagebegeleider die meer luistert, ondersteunt en hen leidt tot meer autonomie. Hoewel veel stagebegeleiders aangeven dit te doen, wordt dat door hun stagiairs vaak anders ervaren. In deze opleiding focussen we ons op een effectieve stijl van coaching die jonge werknemers tegelijk stimuleert en motiveert.

Meng de mentor

Met deze interactieve en praktische opleiding worden stagebegeleiders en opleidingsverantwoordelijken van bedrijven samengebracht om hun ervaringen en bedenkingen rond stages uit te wisselen.

Het ultieme doel van deze sessie is de communicatie tussen het onderwijs en de bouwbedrijven te verbeteren om zo kwalitatievere stages te garanderen en een duurzame samenwerking tussen beide partijen te bekomen. Hierbij kunnen ook scholen, en meer specifiek de stagebegeleiders, op eigen initiatief de stagebedrijven benaderen.

Voor onze open sessies kan u gratis deelnemen met een mentor van een bedrijf. Wij organiseren graag op vraag en met u deze opleiding in uw school!

25 % van de respondenten zou graag tussen meer opleidingen kunnen gekozen hebben dit project, zoals

- Een opleiding voor leerkrachten en trajectbegeleiders over het evalueren bij duale leertrajecten
- Een opleiding voor leerkrachten en trajectbegeleiders waarbij duaal leren wordt uitgelegd: situering, mogelijke overeenkomsten, rechten en plichten OAO, sociaal zekerheidsstatuut leerling, financiële incentives ondernemingen, ...

Uiteraard kunnen leerkrachten en ander personeel ook nog beroep doen op het algemeen onderwijsaanbod dat Constructiv hen gratis aanbiedt. In de oktoberbevraging werd gevraagd naar de tevredenheid over het aanbod:

- 27,3 % is het eens dat het aanbod voldoende is;
- 45,5 % is het helemaal eens dat het aanbod voldoende is;
- 27,3 % heeft geen kennis van het aanbod.

3. Opleidingen voor mentoren aangeboden door Constructiv

Het sectoraal partnerschap bouw eist dat de mentoren over een pedagogisch attest beschikken. Indien men hier nog niet over beschikt op het moment van de erkenningsaanvraag, moet men binnen de drie maanden een mentoropleiding inplannen, en deze binnen de zes maanden na het ontvangen van de erkenning volgen. Verzaakt men hieraan, dan wordt de procedure voor het tijdelijk uitsluiten van de onderneming opgestart. Ook al is er een leerling actief in de onderneming.

In het contact met de ondernemingen die erkenningsaanvragen indienen, verwijst Constructiv naar de sectorale mentoropleiding enerzijds, en naar de hierboven beschreven meng-de-mentoropleiding anderzijds. De data van alle geplande mentoropleidingen zijn steeds te raadplegen op de website <http://mentor.constructiv.be/training-search>.

Constructiv werkt met verschillende aanbieders voor de organisatie van de mentoropleiding. Elk extern opleidingscentrum heeft een eigen opleidingsprogramma. We geven van twee aanbieders het programma mee als voorbeeld. De programma's van de andere mentoropleidingen zijn terug te vinden op de website <http://mentor.constructiv.be/training-search>.

Confederatie Bouw

- begrippenkader: leervormen
 - o on-the-job training versus off-the-job training
 - o informeel versus formeel leren
 - o incidenteel versus intentioneel leren
 - o individueel leren en teamleren
 - o begeleiding en coaching
- omgaan met alle betrokken elementen tijdens het leerproces
 - o de organisatie
 - o de medewerker
 - o de functie- en taakinhoud
 - o het werkplekleren zelf
- doel
- startvoorwaarden
- voordelen en effecten van on-the-job training
- valkuilen en weerstanden
 - o hoe omgaan met weerstand
 - o hoe weerstand erkennen
- vaardigheden van de begeleider/opleider
- de verschillende leerniveaus
- opmaak van 'leerplan'
 - o opleidingsformule
 - o de taakstelling: tempo en volgorde van de aan te leren taken
 - o de leermethode
 - o de concrete organisatie van werkplekleren
 - o de opvolging

Bouwunie:

- Inhoud, opbouw en voorbereiding van een training
 - o leerdoelen stellen
 - o werkvormen
- Het leerproces
 - o Formeel en informeel leren
 - o De verschillende leerstijlen

constructiv

- Hoe verbinding maken met je publiek
 - o Communicatiemiddelen en principes
 - o Interactie tussen trainer en publiek
- Hoe ga ik om met weerstand
 - o Weerstand detecteren
 - o Hoe omgaan met moeilijke groepen
- Presentaties
 - o Een presentatie opstellen
 - o presentatietechnieken
- Didactische vaardigheden

De meng-de-mentor opleiding wordt door Constructiv nog maar enkele jaren georganiseerd. De reacties waren meteen positief. Gestaaig groeit de bekendheid van de opleiding, en daarmee het aantal ingeplande sessies.

De kracht van de meng-de-mentor opleiding is dat de groep zowel uit mentoren als uit schoolpersoneel (trajectbegeleiders, leerkrachten, ...) bestaat. Hierdoor leren ze elkaars leefwereld en redeneringen beter begrijpen. Vooral indien beide groepen ook binnen leertrajecten effectief met elkaar samenwerken, is deze opleiding een succes. Bij problemen kunnen zowel de mentor als de trajectbegeleider terugvallen op dezelfde opleiding die ze samen hebben gevolgd.

Programma meng de mentor:

- Introductie en kader
 - o Kader
 - o Afspraken
- Startpunt
 - o Conclusies
- Formeel en informeel leren
 - o Leren als overlevingsstrategie
- De klassieke leerlijn
- Duaal leren, zegt u?
 - o Er zijn 3 soorten overeenkomsten
 - o Werken met evaluatietools als Quickstage
 - Voorbeeld
- De uitdaging: doseren
 - o Noodzaak
 - o Toeval
 - o Kevin is een spons
- De uitdaging: structureren
 - o Investeren
 - o Communiceren
 - o Beeldvorming
- Dames en heren; dé mentor!
 - o Profiel
 - o Expertise vergroten
 - Vakkennis
 - Mensenkennis
 - Observeren
 - Vragen stellen
 - Luisteren
 - o Didactische middelen
- Geduld trainen

- Zelfbeheersing
 - Waarom is zelfbeheersing belangrijk?
 - Waarom verliezen we onze zelfbeheersing?
- Autoriteit
 - Omgaan met macht
- Motiverend coachen
 - Motivatie kun je zien
 - Waaraan herken je een werker met motivatieproblemen?
 - Hoe motivatie werkt
 - (De)motiverende omstandigheden
 - (De)motiverende doelen
 - Hoe stimuleer ik motivatie?
 - Je inleven
 - Reflecteren
 - Persoonlijkheidsmodellen
 - 'Motiveren' van een Kevin
 - Hoe belangrijk is motivatie?
 - Demotivatie
 - Hoe kan je de motivatiepatronen van collega's achterhalen?
- Mijn stijl van opleiden/begeleiden?
 - Welke stijlen zijn er?
 - Leidinggeven en opleiden: hoe doe je dat?
 - Individueel gericht leidinggeven
 - Opleiding geven: communicatie is en blijft de basis
 - Hoe geef je opleiding aan een individuele collega?
 - Situationeel opleiding geven
 - Wat houdt taakgericht aansturen concreet in?
- Omgaan met conflict
 - "We hebben verschillende behoeften/inzichten/gevoelens"
 - "Ik begrijp de ander niet."
 - "Er is een verstoorde communicatie."
 - "We ervaren polarisatie"
- Schematisch materiaal
- Praktisch!

We geven ook nog graag enkele getuigenissen van de meng-de-mentoropleiding:

Nathalie Bamps van GTI Mortsel (Meng de mentor):

Wij vonden de meng-de-mentor opleiding een echte meerwaarde omdat deze op onze eigen school kon georganiseerd worden. In de maand september hebben we zeer veel met onze bedrijven gecommuniceerd. Spijtig genoeg draaide deze communicatie vooral rond de administratieve opstart van het hele proefproject. Daarom was het een welgekomen moment om met de bedrijven, trajectbegeleider, betrokken leerkrachten en mentoren een dag samen te komen en te spreken het over de kern van de zaak: werken en omgaan met jongeren en hun toekomst

Hierdoor zijn we met zijn allen met dezelfde voorkennis aan het proefproject kunnen starten. Door de activiteiten en gesprekken kon iedereen elkaar al wat beter leren kennen en was het ijs gebroken waardoor de verdere samenwerking in de loop van het schooljaar heel vlot is verlopen.

Luc Demaere van leerwerkplek Decoratie Demaere (Meng de mentor):

Wij vonden de opleiding fantastisch. Het moment was perfect gekozen en paste aansluitend bij de opstart van het proefproject. Ook onze mentoren hebben enorm veel bijgeleerd en passen de aangeleerde technieken nu ook toe op onze stagiairs. Het verhaal van de pompelmoes is ons zeker bijgebleven.

Frank Vlaminck van leerwerkplek G.Vlaminck & Zonen (Meng de mentor):

De opleider (de naam zijn we even vergeten) had duidelijk ervaring met het omgaan met jongeren. Deze man wist waarover hij sprak en had ook voor alles een pasklare oplossing. Achteraf gezien heeft deze man meer dan eens gelijk gehad.

4. Netwerkmomenten voor trajectbegeleiders

Het projectvoorstel voorzag netwerkmomenten voor trajectbegeleiders. De doelstelling was om ervaringen te delen, en elkaar te versterken in het nieuwe project duaal leren. We hebben enkel weet van netwerkbijeenkomsten van het GO!. In elk netwerk werden volgende zaken besproken:

- Hoe is de trajectbegeleiding momenteel vormgegeven
 - Eerste ervaringen
 - Sterktes
 - Aandachtspunten
- Welke taken moeten jullie momenteel vooral doen
 - Overzicht in kaart brengen
 - Rol van de lkr indien de functie opgedeeld is.
- Wat verstaan wij onder een kwaliteitsvolle trajectbegeleiding
 - Brainstorm op kernpunten (wat vinden wij essentieel)
 - Wat hebben we hiervoor nodig
 - Hoe kunnen we dit dan realiseren

5. Netwerkevents voor mentoren

Het projectvoorstel voorzag in elke provincie een event waarbij de mentoren duaal werden uitgenodigd. Doorheen de projectperiode is dit voornemen veranderd:

- Niet enkel focussen op de deelnemende scholen binnen dit ESF-project, er zijn nog mentoren en scholen die geïnteresseerd zijn in zo'n event
- Niet in elke provincie werd de te verwachten participatie aan zo'n event hoog ingeschat, waardoor men geografisch de krachten heeft gebundeld, om toch aan voldoende aantallen te komen per event.

Uiteindelijk zijn er twee netwerken voor mentoren en hun scholen doorgegaan, één in Oostkamp (Bouwcafé op 7/12/2017) voor de provincies Oost- en West-Vlaanderen, en één in Leuven (14/04/2018) voor de provincies Antwerpen, Vlaams-Brabant en Limburg. De setting was telkens informeel, met het doel op informatieoverdracht, het losweken van de discussie en het doorbreken van stigma's.

Bij de bevraging van februari 2018 werd gepeild of de scholen dergelijke events interessant vinden. 14 van de 16 respondenten lieten weten geïnteresseerd te zijn in een soortgelijk event in hun regio. De overige 2 personen antwoordden neutraal.

- Hieronder de weergave van het mentorevent in Oostkamp

Op 7 december 2017 vond het Bouwcafé plaats, een initiatief van het provinciaal Constructiv-kantoor West-Vlaanderen, waarbij zaakvoerders, mentoren en onderwijspartners 's avonds uitgenodigd werden op een leuke locatie rond het onderwerp werkplekleren, een hot topic in 2017. Aan de hand van een enquête die live via smartphones werd afgenomen, werd de discussie over mentorschap aangezwengeld.

Over welke competenties beschikt de perfecte leerjongere? Wat is de rol die de mentor speelt? Welke zaken moet de school aanleren? Uit de live-enquête bleek vooral het belang van de mentor: iedereen was het eens dat de mentor de persoon is die naast de leerling staat en hem alles aanleert. De perfecte leerjongere? Niet verrassend dat men het liefst aan de slag gaat met een arbeidsrijpe leerling, die eventueel al een relevante vooropleiding heeft gevolgd. Vanuit het onderwijs verwacht men vooral een goede en regelmatige opvolging van de leerling, naast een degelijke basisopleiding.

Uit de discussies is gebleken dat er veel enthousiasme is en dat de bedrijfswereld en het onderwijs uiteindelijk dezelfde doelstelling nastreven: een leerling opleiden voor een bepaald beroep. Er zijn daarom veel voorbeelden van een goede samenwerking, maar toch blijkt dat de samenwerking niet altijd vlot verloopt en het moeilijk blijft om elkaar volledig te begrijpen. Na de uitwisselingen en verduidelijkingen van Constructiv-medewerkers, was het tijd om te netwerken.

Enkele interessante resultaten van de live-afgenomen enquête

- Wat is de belangrijkste rol van het onderwijs bij duaal leren?
 - o 32 % achtte 'de regelmatige opvolging op de leerwerkplek tijdens het traject' als de belangrijkste taak
 - o 23 % antwoordde 'het opleiden van de leerling'
 - o 18 % van de aanwezigen stemden zowel op 'algemene informatie verstrekken' en 'optreden als bemiddelaar'.
- De aanwezigen verkiezen een arbeidsmarktrijpe leerling boven een leerling met technisch inzicht als perfecte leerling.
- Op één iemand na zien de aanwezigen de mentor als diegene die naast de leerling staat en alles aanleert.

Aan het publiek werd ook de vraag gesteld welke ideeën men zelf heeft om het duaal leren te versterken. Men kwam onder andere met volgende zaken:

- Meer promoten van het bouwonderwijs
- Snuffelstages meer inzetten
- Meer financiële incentives voor zelfstandigen die een leerling opleiden
- Automatische toekenning van de financiële incentives aan ondernemingen met een leerling
- Regelmatige coaching van de mentor
- Meer stages voor praktijkleerkrachten in bouwbedrijven
- Een digitaal platform dat interactie tussen leerling, school en mentor vereenvoudigt
- Het digitaliseren van de evaluaties

Het bouwcafé heeft aangetoond dat alle partners elkaar nodig hebben binnen het kader van werkplekleren en dat overleg en afstemming doorslaggevend zijn in het slagen van dergelijke trajecten. Men heeft dan ook van de gelegenheid gebruik gemaakt om alvast contacten te leggen met het oog op mogelijke samenwerking in de toekomst.

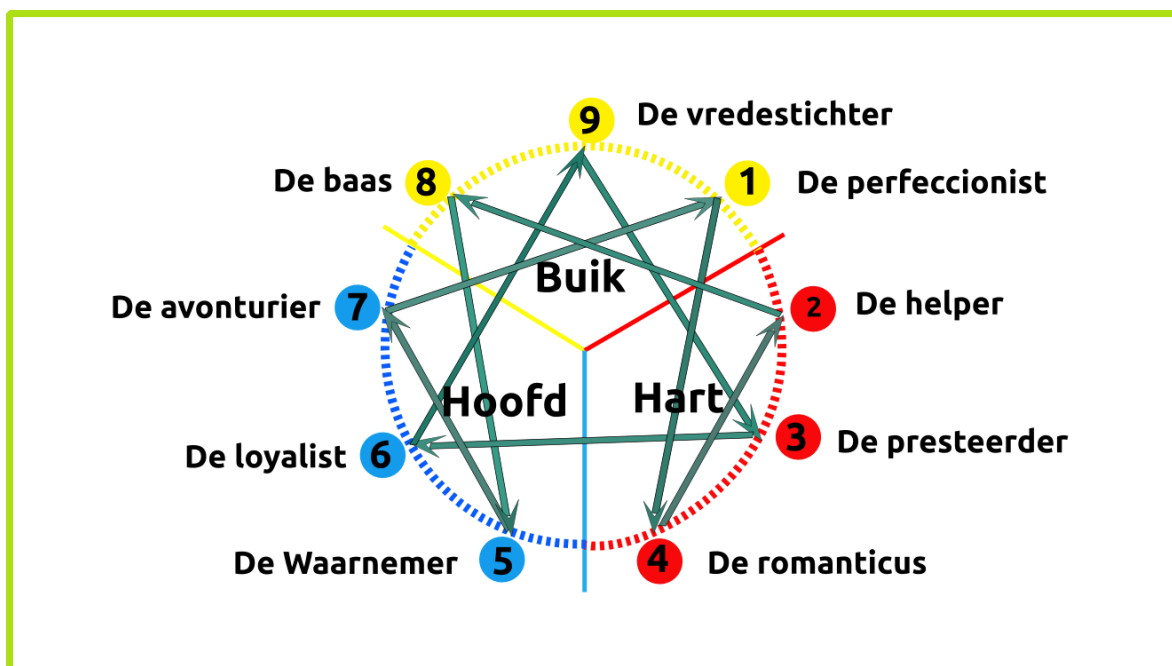
- Hieronder de weergave van het mentorevent in Leuven

Het mentorevent werd gekoppeld aan een basketbalwedstrijd. Er werd gekozen om de krachten van de provincies Vlaams-Brabant, Limburg en Antwerpen te bundelen. Op zaterdag 14 april 2018 werden alle mentoren die eerder een mentoropleiding hebben gevolgd, uitgenodigd voor de basketbal-topper tussen de Leuven Bears en Limburg United. Een 15-tal mentoren schreven zich in voor de verdiepingssessie.

De mentorsessie startte in de namiddag met een verdiepings- en inspiratiesessie voor de mentoren. Inge Melotte was de 'scheidsrechter' van dienst: ze leidde het gesprek in goede banen en zorgde voor tips en nieuwe inzichten. De mentoren, zowel arbeiders als zaakvoerders, spraken over het motiveren van de 'nieuwe' generatie en het belang van heldere communicatie. Over het verschil in aanpak bij werknemers, schoolverlaters, stagiairs. Iedereen is anders en hoe pak je de verschillende types aan en waar moet je dan vooral rekening mee houden?

De sessie werd als volgt opgebouwd:

- Wall of golden tips
 - o Wat is er blijven hangen van de mentoropleiding van vorige keer?
 - o Wat heb je gemerkt dat werkt in de praktijk als mentor?
 - o Wat is een gouden tip die je hebt voor je collega-mentoren?
- Het enneagram (De negen persoonlijkheidstypes)
 - o Je krijgt meer inzicht in je automatische reacties en gedrag. Zo kan je jezelf beter bijsturen
 - o Je leert de manier van denken van anderen begrijpen. Zo kan je gemakkelijker met hen communiceren
 - o Drie vanuit hoofd, Drie vanuit hart, Drie vanuit buik
- Daarna kon ieder terugkoppelen:
 - o Mentor zijn is voor mij en jouw enneagramtype
 - o Wat leer je eruit als mentor?
 - o Hoe ga je hier als mentor mee aan de slag gaan?

Meer info over elk profiel: <https://www.123test.nl/enneagram/>

constructiv

De deelnemers hadden spijt bij het horen van het fluitsignaal dat het einde van de sessie aangaf. Na inspanning werd tijd voor ontspanning. Naar aanloop van de match werd er, samen met een 120-tal andere genodigden, gezellig gekeuveld bij een hapje en een drankje.

Om 20u30 werd de aftrap van de match gegeven en niettegenstaande dat er bij de meeste wedstrijden een verliezer is, kunnen we stellen dat alle bedrijven die investeren in opleiding en mentorschap altijd winnaars zijn!

6. Nood aan multibedrijventrajecten

In het projectvoorstel werd de intentie opgenomen om voor de opleidingen afwerking bouw dual en decoratie en schilderwerken dual multibedrijventrajecten op te zetten. Snel na de start van de projectperiode werd duidelijk dat dit punt niet kon gerealiseerd worden aangezien de huidige regelgeving dit enkel mogelijk maakt met arbeidsovereenkomsten. De OAO is geen arbeids- maar een leerovereenkomst.

“Artikel 188 van de Wet van 12/8/00 houdende sociale, budgettaire en andere bepalingen spreekt over een “arbeidsovereenkomst”. In het volgende artikel 189 wordt trouwens een afwijking van de opzeggingstermijn voorzien zoals bepaald in de Arbeidsovereenkomstenwet (met verwijzing naar deze wet) zodat m.i. de term arbeidsovereenkomst sensu stricto moet genomen worden en geen betrekking heeft op leerovereenkomsten of overeenkomsten dual leren.”

Toch is de nood zeker aanwezig. Immers, de competenties van verschillende standaardtrajecten kunnen zelden tot nooit in één onderneming aangeleerd worden, zoals de opleidingen afwerking bouw dual (omdat hier zowel de beroepskwalificaties van tegelzetter en stukadoor behandeld worden, wat niet zo evident is in één onderneming) en decoratie en schilderwerken dual (voor het onderdeel plaatsen van soepele vloerbekleding, wat niet frequent gevraagd wordt door particulieren).

Indien een leerling niet alle competenties van het standaardtraject kan aanleren op de leerwerkplek, zijn er verschillende oplossingen mogelijk

- De school neemt het aanleren van de competenties op zich
- De leerling volgt een opleiding binnen het opleidingsaanbod van Constructiv naar het bouwonderwijs toe
- De leerling volgt alleen of samen met een arbeider een werknemersopleiding
- De leerling volgt een VDAB-opleiding binnen de 10-dagen regeling
- De leerling wordt voor maximum 10 dagen opgeleid bij een andere erkende onderneming voor die bepaalde ontbrekende competenties (Het aanleren van bepaalde competenties bij een andere onderneming werd mogelijk gemaakt door artikel 6 bis van het decreet van 10 juni 2016 tot regeling van bepaalde aspecten van alternerende opleiding)
- De leerling wordt gedurende het traject door meerdere ondernemingen opgeleid

Deze laatste optie is niet vanzelfsprekend:

- Veel ondernemingen zijn tegen multibedrijventrajecten omdat ze een potentieel goede jongeren moeten afgeven
- Erkenning: gedeeltelijke erkenningen moeten meer gangbaar worden zodat ondernemingen erkend kunnen worden voor maar een gedeelte van het totale traject
- Screening en matching wordt ingewikkelder: jongeren moeten aan meerdere leerwerkplekken gekoppeld worden. Welke competenties zal men waar aanleren?
- Incentives: wanneer de opleidingstijd van de leerling wordt verspreid over meerdere ondernemingen, is de tijd dat de leerling bij één onderneming doorbrengt korter. Zal de

- onderneming nog willen investeren in een mentoropleiding? Bovendien komen enkele financiële incentives dan ook op de helling te staan.
- Afstemming/ begeleiding: vanuit onderwijs vreest men dat het voor de leerling te complex kan worden. Voor sterkere leerlingen is het dan weer een uitdaging maar hoe dan ook moet er nog meer energie gaan naar de trajectbegeleiding. Scholen hebben hiervoor onvoldoende tijd en middelen. Er moet extra worden opgevolgd welke competenties de leerling reeds heeft aangeleerd. De samenwerking tussen Woodwize en OneTwo binnen het ESF-330 project Check op de werkplek is hier een heel mooie tool hiervoor.
 - Overeenkomst: de huidige wetgeving laat niet toe om over meerdere ondernemingen één leerovereenkomst te hebben. Dus moet men iedere keer een nieuwe overeenkomst opmaken. In de veronderstelling dat je bij aanvang van het traject weet welke werkgevers allemaal bij het traject betrokken worden, zou je dit ook in een overeenkomst kunnen zetten. Maar de realiteit zal eerder neigen naar het afsluiten van verschillende overeenkomsten.

Constructiv wou de scholen, centra leren en werken en Syntra-lesplaatsen ondersteunen bij het opzetten van multibedrijventrajecten:

- Een solide juridische structuur opzetten;
- De bedrijven voldoende te informeren over (het doel van) de samenwerking (met medewerking van de lokale sociale partners)
- Het uitwerken van activiteitenlijsten zodanig dat het bij de erkenning van de ondernemingen als leerwerkbedrijf duidelijk wordt voor welke competenties zij kunnen instaan;
- Uren trajectbegeleiding voorzien (via fase trajectbegeleiding).
- Uren voorzien bij zowel de scholen als het regionaal Constructiv-personeel om de multibedrijventrajecten lokaal op te zetten.

Juridisch wou men vooral inzetten op het opzetten van een werkgeversgroepering, zodat de leerling slechts verbonden is door één overeenkomst. Dit leek niet mogelijk, en de deelnemende scholen hebben geen ondersteuning gevraagd voor het opzetten van multibedrijventrajecten over meerdere leerwerkplekken. Indien de leerwerkplek niet alle competenties kon aanleren, heeft men voor één van de andere oplossingen geopteerd.

■ Ervaringen van de deelnemende scholen

De 16 respondenten van de februaribevraging geven aan dat de ondernemingen in het algemeen de nodige competenties van het standaardtraject kunnen aanbieden. Het is wel belangrijk om voldoende tijd te investeren om dit duidelijk te maken aan de onderneming, want zij zullen niet uit zichzelf alle verschillende componenten aanbieden. Het is aan de school om hierop toe te zien, en de onderneming hierin te begeleiden. Al botst men natuurlijk af en toe op de realiteit dat de hoofdbekommernis van een onderneming economisch is.

Indien het toch niet lukt om een leerling alle competenties op de leerwerkplek aan te bieden, voorzien scholen volgende oplossingen:

- Het binnen de school aanbieden
- Project op school
- Een extern bedrijfsbezoek
- Het zoeken van een andere leerwerkplek
- Een extern opleidingscentrum (bv. VDAB, via Constructiv of RTC)

7. Zoektocht naar een performante evaluatietool

In het projectvoorstel was opgenomen dat de manier van evalueren zou opgenomen worden in de softwareomgeving van Quickstage, dit voor het standaardtraject ruwbouw dual, in samenwerking met het GO! Keerbergen en de andere geïnteresseerde scholen. Deze tool zou dan kunnen gebruikt worden tijdens de projectperiode. Na een gunstige evaluatie kon de tool worden uitgebreid naar studierichtingen en scholen. Echter, de ontwikkeling, uitwerking en samenwerking verliep trager dan verwacht. Daarnaast zijn andere opportuniteiten naar boven gekomen (tender Syntra Vlaanderen, project met OneTwo, samenwerking met Uni-form in Limburg, ...).

Alhoewel het eindresultaat er niet is, zijn er wel al wat stappen ondernomen:

■ Quickstage

Quickstage is, in samenwerking met verschillende scholen en opleidingsverstrekkers, uitgegroeid tot een unieke applicatie voor het online beheer van stages en werkplekieren.

Dit is een greep uit de mogelijkheden van Quickstage:

- u importeert al uw data (leerlingengegevens, leerkrachten, ...) via een Excel-bestand (csv) vanuit Wisa, Informat of andere schoolsystemen; via het uitgebreide rechtensysteem bepaalt u zelf wie welke handelingen mag doen;
- begeleiders en leerlingen hebben toegang tot het systeem;
- u kan documenten delen met de bedrijven;
- mentoren kunnen online evaluaties invullen (ze worden uitgenodigd via e-mail en kunnen daar op een link klikken);
- u kan uw eigen Word-documenten als sjabloon voor overeenkomsten, werkpostfiches, risicoanalyses ... gebruiken, maar er zijn ook heel veel voorbeelden beschikbaar;
- beheer van werkposten, werkuren, risicoanalyses en werkpostfiches per bedrijf;
- agenda voor leerlingen en begeleiders, met afwezigheden, gewerkte uren, inhaaldagen ...;
- verslagen worden door de leerlingen ingegeven (kan verplicht worden per dag of bv. elke vrijdag) en de begeleider geeft feedback of keurt de verslagen goed;
- planning van stagebezoeken;
- onkostennota's (stagegebonden of andere);
- controle of alle wettelijke documenten in orde zijn;
- Edison export (zendingsbestand) en rapportering gezondheidstoezicht;

Reeds ondernomen stappen:

- Overlegmomenten Constructiv en Quickstage over de aftoetsing van de mogelijkheden i.f.v. dual ruwbouw. Uitwisseling van leerplan dual ruwbouw en activiteitenlijsten
- Overlegmoment tussen GO! Keerbergen, Pedagogische begeleidingsdienst, Constructiv en Quickstage
 - o GO! Keerbergen heeft een eigen evaluatiesysteem uitgewerkt voor de leerlingen die bij hen in de opleiding dual ruwbouw zitten
 - o Tijdens het overleg werd afgetoetst of het evaluatiesysteem van GO! Keerbergen in de tool van Quickstage zou kunnen gebracht worden. Dit zou perfect mogelijk zijn mits enkele aanpassingen/uitbreidingen van het systeem van Quickstage (waar ook Quickstage voor openstaat)
 - o Er werd ook materiaal uitgewisseld. Quickstage beschikt over de evaluatiemethode van GO! Keerbergen
- Een belangrijk knelpunt voor scholen is dat zij voor al hun richtingen bij voorkeur met één en hetzelfde systeem aan de slag gaan → nu enkel dual ruwbouw dus dit zal een school niet over de lijn halen om hiervoor te kiezen

■ Uni-form

Daarnaast werd Constructiv ook gecontacteerd door de provincie Limburg (i.k.v. [Uni-form](#)) om samen met hen en de Limburgse scholen een traject naar een evaluatietool uit te werken voor bouw / metselaar. Zij hebben hiervoor reeds de nodige knowhow. In eerste instantie werkte Uni-form een evaluatietool uit naar stagiairs voor de zorgsector. Ondertussen werd door hen en Woodwize ook een werkgroep opgericht met de houtscholen om eveneens de evaluatietool uit te werken. Momenteel zit dit systeem in testing.

Scholen werken met verschillende documenten, en dit voor telkens hetzelfde beroepsprofiel wat de kwaliteit en de efficiëntie niet ten goede komt. De provincie Limburg nam deze vraag op en zette met EFRO-middelen een netwerking op tussen de verschillende onderwijsnetten en de pedagogische begeleidingsdiensten. Stagebegeleiders uit de verschillende scholen brachten hun documenten samen en vergeleken deze met de bestaande beroepsprofielen en leerplannen uit de verschillende netten. In deelgroepen werden gedragsindicatoren geclusterd en uitgeschreven en nadien getoetst in het werkveld. Deze wisselwerking tussen onderwijs en werkveld bracht een hele dynamiek tot stand. Het resultaat was het gebruik van een Uni-form rapporteringsysteem voor stagiair(e)s uit verzorging (ouderzorg en kindzorg) in heel Limburg, ongeacht de school of stageplaats van de leerling. Het begeleidingsproces van leerlingen op stage in de zorg kon daardoor in heel de provincie Uni-form ondersteund worden. Het project kreeg de naam Uni-form. Het werken met de ervaringen van mensen die dagelijks in de praktijk staan en de samenwerking tussen onderwijs en werkveld, bleek de kracht van Uni-form te zijn.

Uni-form wil werken vanuit de noden van het werkveld en streeft naar een consensus tussen onderwijsbehoeften en behoeften van de betrokken sector. Wat uitgewerkt wordt moet gedragen zijn en, indien nodig, kunnen bijgestuurd worden. Het gaat om een proces, een ontwikkeling en is dus nooit "af".

De evaluatie zelf bestaat concreet uit:

- Generieke activiteiten (hoe allemaal doen ?)
- Specifieke activiteiten per opleiding ernaast leggen – (wat betekent dit concreet voor deze doelgroep?)

Uni-form koppelt hieraan ook opleidingen voor mentoren met integratie van hun onderlegde evaluatietool → feedback / onderlijnen/ ondersteuning van het generieke via dit systeem

Het betreft vooral een begeleidingstool voor de leerling om zijn eigen loopbaan in handen te krijgen/hebben. Centraal staat dus ook de zelfevaluatie van de leerling en een maximale ondersteuning in de evaluatie zelf voor mentor en stagebegeleider/praktijkleerkracht (en de objectiviteit van een evaluatie door meerdere personen).

Reeds ondernomen stappen:

- Verschillende aftoetsmomenten tussen Provincie Limburg, Constructiv en Uni-form → akkoord om samen te werken voor duaal ruwbouw – evaluatietool is echt onderbouwd en willen we meenemen in onze evaluatietool + inbrengen van de activiteitenlijsten specifiek duaal ruwbouw
- Constructiv volgt momenteel de werkgroep hout mee op om daarna ook samen met Uni-form een werkgroep bouw op te starten. Het generieke gedeelte kan overgenomen worden vanuit hout want dit blijft voor alle nijverheidsscholen ongeveer hetzelfde. Enkel uitwerking en aftoetsen van elke leerplandoelstelling moet wel nog specifiek scholen ruwbouw duaal afgetoetst worden in aparte werkgroep.
- Uni-form heeft ook een samenwerking met Quickstage, wat een opening maakt naar onze eigen samenwerking met Quickstage en GO! Keerbergen.

constructiv

- Opstart samenwerking met Volta en Inom → eerste overlegmoment samen gehad → voor beantwoorden ook voor de vraag van de scholen om voor de scholen eenzelfde evaluatietool (Quickstage) te krijgen over de verschillende richtingen heen.
- Ook is er afstemming van de mentoropleiding van Uni-form en Constructiv. Beide opleidingen brengen mentoren uit bedrijven en stagebegeleiders van scholen samen. Concreet is er een gezamenlijke opleiding gepland op 18/02/2019 met lesgever van Uni-form en Constructiv. De scholen hout/bouw zullen deze mee ondersteunen en zullen de deelnemers aanleveren.

Tot slot meegeven dat de ontwikkeling van zo'n evaluatietool geen werkje is van vandaag op morgen maar dat het een proces van vallen en opstaan is waarin de samenwerking met de scholen en onderbouwing door de sector van groot belang zijn.

- Tender SYNTRA Vlaanderen "Digitale opvolging binnen duale trajecten"

Het is belangrijk om te weten welke activiteiten/competenties een lerende op de werkplek aanleert. En het aantal keer en hoe lang ze daar mee bezig zijn. Alles constant bijhouden en manueel registreren is een tijdrovend werk. De opvolgmethodiek maakt gebruik van een barcodescanner die activiteiten/competenties registreert. Het softwareprogramma van OneTwo zorgt voor de verwerking. Zo is het mogelijk om op een eenvoudige manier een overzicht te krijgen van de tijdsbesteding van een lerende op de werkplek.

Deze methodiek zorgt voor:

- Een nauwkeurig opgemaakt overzicht van de activiteiten/competenties die aan bod zijn gekomen.
- Exacte berekeningen van hoe lang en het aantal keer een activiteit/competentie aan bod is gekomen.
- Tijdsbesparing door de volautomatische verwerking van de gegevens in opvolgrapporten.
- Een overzicht van de activiteiten/competenties uit het arbeidsmarktgericht leertraject die al aan bod zijn gekomen en welke nog te realiseren.

Deze methodiek is een rechtstreeks product van de ESF-330 oproep, en wordt in deze tender vanuit SYNTRA Vlaanderen uitgebreid naar evaluatie toe enerzijds, anderzijds wordt er een aparte werkomgeving opgericht naar onderwijs toe. Constructiv is partner in het project, en heeft in samenwerking met OneTwo en de andere deelnemende sectoren de competentiematrix vanuit het standaardtraject decoratie en schilderwerk dual vorm gegeven. Constructiv heeft uit haar netwerk ook twee scholen aangebracht die de tool binnen de projectperiode wensen te testen.

Op het moment dat dit rapport geschreven wordt (november 2018) is het project nog gaande, en is feedback nog gering. De scholen zijn in de maand oktober kunnen starten met het ingeven van hun leerling, leerwerkplekken en trajecten in het systeem. In de maand november werden de evaluatieschermen voorzien. Het project loopt tot en met februari 2019, maar de scholen hebben van de softwareontwikkelaar de zekerheid gekregen toegang te blijven behouden en updates te blijven ontvangen voor het huidige schooljaar 2018-2019.

8. Begeleiding van de leerling op de leerwerkplek door de school

De trajectbegeleiding was de hoofdreden voor Constructiv en haar sociale partners om een projectvoorstel in te dienen op de projectoproep "Duaal leren en werken". Van verschillende partijen, inzonderheid de scholen, kregen we opmerkingen dat leerlingen in duale leertrajecten van dichtbij dienen opgevolgd te worden, maar dat het hen aan tijd en middelen ontbreekt.

Na verschillende gesprekken met verschillende partijen heeft Constructiv beslist om als tussenpersoon op te treden tussen het subsidiërende ESF-agentschap en de aanbieders van duale leertrajecten. Constructiv schoof op basis van eigen inzichten en gesprekken met verschillende partijen een bezoek elke twee weken naar voren op de duale leerwerkplek. Het projectvoorstel voorzag behalve het eigenlijke het bezoek ook voorbereidingstijd en tijd voor opvolging: het maken van afspraken, het up to date houden van de competentielijsten van elke leerling, de evaluatie(gesprekken) van en met de leerlingen en mentoren, enz. De tijdsregistraties tonen aan dat hier aanzienlijk veel tijd in kruipt.

De eerste maanden van het project (de start van het schooljaar 2017-2018) waren de scholen nog hard bezig met voorbereiding te treffen, leerlingen te matchen met potentiële leerwerkplekken, het in orde brengen van de nodige erkenningen en andere documenten. Hierdoor zijn de meeste scholen pas gestart in oktober/november met de eerste bezoeken.

Constructiv is verheugd vast te stellen dat de scholen de afspraak elke twee weken op bezoek te gaan goed hebben nageleefd. Hiermee (en in combinatie met de bevragingen (zie verder)) werd aangetoond dat een goede opvolging van de leerlingen onontbeerlijk is om elk duaal leertraject (die de naam waardig wil zijn) tot een goed einde te brengen. Het nauw houden van de banden met de leerling en met de leerwerkplek zorgt voor de juiste mentaliteit dat een duaal traject een leertraject is, en geen werktraject. Tussentijdse remediëring is nodig. Het is nodig om tijdig aan de leerwerkplek te laten blijven welke activiteiten de leerling voldoende heeft ingeoeffend, en welke competenties nog moeten aangeleerd worden. Dit kan slechts bij regelmatige, op elkaar volgende, bezoeken.

■ Engageren van leerlingen voor duaal leren

De zoektocht naar leerlingen is binnen het duaal leren een knelpunt. Bij voltijdse scholen is het duaal leertraject iets nieuws (zeker toen in het schooljaar 2016-2017), en het traditionele doelpubliek van de centra leren en werken en de Syntra-lesplaatsen is dikwijls niet geschikt voor duaal leren. In het algemeen worden de bestaande standaardtrajecten gezien als een verhoging van het niveau ten opzichte van het leren en werken.

De aanpak om leerlingen te werven is uiteraard verschillend tussen de scholen voltijds onderwijs (met onderbouw), en de centra leren en werken en Syntra-lesplaatsen. Natuurlijk wordt telkens de leerling grondig geïnformeerd, en krijgen ook de ouders alle nodige informatie en mogelijkheden om hun vragen te stellen en bekommernissen te delen.

De scholen en centra stellen duaal leren voor in de klas, en organiseren infoavonden naar de ouders toe. Leerlingen worden gepeild naar hun interesse om deel te nemen. Leerlingen worden gescreend op hun arbeidsmarktrijpheid en besproken in de klassenraad.

De scholen voltijds onderwijs putten uit hun onderbouw: welke leerlingen zijn geïnteresseerd en welke leerlingen zijn geschikt en hebben de toelating van hun ouders? Scholen voltijds onderwijs die gelieerd zijn aan een centrum leren en werken hebben een directe link naar veel kennis, expertise en leerlingen die reeds alternerend leren en werken. Zij hebben de mogelijkheid om de leerlingen in alternerend leren te screenen of zij voldoen voor het duale traject.

constructiv

Centra leren en werken en Syntra-lesplaatsen hebben geen onderbouw, en zijn afhankelijk van nieuwe instroom enerzijds, en leerlingen die reeds in een traject zitten anderzijds. De aanpak is dezelfde: leerlingen worden geïnformeerd, bevroegd en gescreend. De ouders worden ook meegenomen in het verhaal. De nieuwe instroom screent men op arbeidsrijpheid met een deelname aan een duaal traject in het achterhoofd. Daarnaast bekijkt men of er in de toen lopende trajecten leerlingen en ondernemingen waren die geschikt zouden kunnen zijn voor een duaal traject.

Het spreekt voor zich dat elke deelnemende school haar duaal traject extra in de kijker zet, bijvoorbeeld tijdens opendeurdagen.

■ Overtuigen van de ouders

Voor scholen is het zeer belangrijk de ouders ruim op tijd en voldoende te informeren. In de bevraging werd aan de deelnemende scholen gevraagd wat ouders ervaren als aantrekkingskracht en als knelpunten om in te stappen in het duaal leren.

Aantrekkingspunten

- Opbouw sociale zekerheidsrechten
- Kennis maken met de reële arbeidsomstandigheden
- Kans op werk is groter
- Leerling ontvangt een leervergoeding
- Flexibel traject
- Meebouwen aan de toekomst van het duaal leren
- Inhoud standaardtraject
- Extra begeleiding binnen het duaal leertraject
- Opwaarderen van het leren en werken
- Goede opvolging van de vooruitgang op de leerwerkplek

Knelpunten

- Afstand naar de leerwerkplek
- Wat met de schoolvakanties?
- Wat indien het duaal traject niet lukt?
- Vragen rond behoud recht op kinderbeijslag
- Is een specialisatiejaar via een duaal traject mogelijk, zo ja hetwelke?

Wat zou ouders definitief over de streep kunnen trekken?

- Opwaardering van het niveau van leren en werken
- Voorbeelden van succesverhalen
- Het voorzien van aantrekkelijke specialisatiejaren via een duaal leertraject
- Aanbod van kwalitatieve leerwerkplekken
- Strikte opvolging vanuit de school
- Contact met de leerwerkplek

■ Screening van de leerlingen

Voor centra leren en werken en Syntra-lesplaatsen is het screenen van leerlingen op arbeidsrijpheid geen nieuw gegeven. Toch wil dat niet zeggen dat de gebruikte instrumenten even geschikt zijn voor het duaal leren. Voor scholen voltijds onderwijs is de screening meestal wel nieuw. Het is dan ook interessant te bevragen op welke manier zij deze screening hebben aangepakt.

Scholen gebruiken instrumenten waarmee men vertrouwd is, zoals de screeningstool van Volta, VDAB, Kickstart en Kwikstage. Sommige scholen hebben hun eigen screeningsinstrument: een

reeds bestaand of één dat men specifiek ontwikkeld heeft voor dit project). Daarnaast is een gesprek met de leerling onontbeerlijk, en indien men de leerling reeds langer kent: de evolutie die reeds op school of leerwerkplek is gezien. Wanneer de leerling reeds in een traject leren en werken zit, wordt er ook met de trajectbegeleider gesproken, evenals met de mentor en zaakvoerder van de leerwerkplek. De klassenraad bespreekt de leerling, en beslist over het advies.

Hieronder als voorbeeld het voorbereidend traject dat GO! Keerbergen heeft opgezet voor haar leerlingen:

- Uitleg aan de leerlingen over het duaal leren, gevolgd door drie dagen stage om voeling te krijgen met de arbeidsrealiteit
- Het invullen van het screeningsinstrument Kickstart, onder begeleiding van de leerkracht voor het bepalen van de arbeidsmarktrijpheid
- De leerlingen moesten enkele casussen oplossen (bijvoorbeeld: op vrijdag staat er een levering gepland om 15u, maar de leverancier zit vast in het verkeer, en komt maar aan om 17u. Wat doe je?)
- Samen met de leerling en de ouders in gesprek gaan, en de vorige stappen samenleggen
- Klassenraad op het einde van het vierde jaar, met een advies naar de ouders
- De keuze wordt definitief in september gemaakt, na de zomervakantie.

De ouders werden bij elke stap betrokken en geïnformeerd.

Een andere interessante manier om leerlingen en ondernemingen elkaar te leren kennen, is om de ondernemingen (potentiële leerwerkplekken) uit te nodigen op school, en hen kennis te laten maken met de leerlingen en hun praktijkwerk op school. Dat is de werkwijze die het GTI Mortsel heeft toegepast. De leerlingen blijven in hun vertrouwde omgeving, de ondernemingen maken kennis met de werken van de leerlingen, en beide kunnen elkaar ontmoeten. Nadien geven zowel leerlingen als ondernemingen op welke hun favoriet is. De school legt de puzzel samen, en wijst op deze manier een leerling toe aan elke leerwerkplek.

- Engageren van ondernemingen om op te treden als leerwerkplek

Over de moeilijkheid om geschikte leerwerkplekken te vinden zijn de meningen verdeeld: uit de bevraging blijkt dat

- 25 % het een moeilijke zoektocht vond
- 25 % er een neutraal gevoel bij heeft
- 25 % het geen moeilijke zoektocht vond

Eens men denkt een geschikte leerwerkplek gevonden te hebben, geeft 58,3 % aan dat het eenvoudig is om de zaakvoerder te overtuigen.

Om geschikte leerwerkplekken te vinden doet men vooral beroep op het eigen netwerk en de persoonlijke contacten die men in de loop der jaren heeft opgebouwd. Om dat netwerk te verbreden, hebben verschillende scholen een informatieavond georganiseerd. Geïnteresseerde ondernemingen informeert men dan verder, en begeleidt men eventueel naar een erkenningsaanvraag, en laat men kennis maken met mogelijke leerlingen. Er zijn ook leerlingen die zelf een onderneming aanbrenge. Enkele scholen hebben op Constructiv beroep gedaan om een lijst te voorzien van ondernemingen in de buurt, een lijst te voorzien van ondernemingen waarmee Constructiv goede ervaringen heeft, de infoavonden inhoudelijk te ondersteunen, enz.

Ondernemingen zijn geïnteresseerd in duaal leren om volgende redenen

- Verjongen van personeelsbestand
- Iemand opleiden binnen onderneming
- Flexibel leersysteem
- Reeds een goede samenwerking met de school

Ondernemingen laten zich afschrikken door duaal leren om volgende redenen

- Eventuele negatieve ervaringen in het verleden
- Er moeten veel competenties in een korte periode worden aangeleerd
- Ondernemingen hebben weinig tijd en kunnen de tijdsinvestering niet opbrengen
- De vergoeding is niet gering en de school komt dikwijls langs op de werkvloer
- Het feit dat de verzekering van de onderneming ook van toepassing is op de uren dat de leerling zich op school bevindt is moeilijk uit te leggen

Ondernemingen zouden sneller de stap zetten naar het duaal leren indien

- De leerlingen een hoger en gemotiveerder instapniveau zouden hebben
- Men als onderneming zelf meer inspraak zou hebben
- Indien de school nauwer zou opvolgen
- Er meer succesverhalen de ronde doen
- Er meer leerlingen zouden zijn

- Screening van de ondernemingen als potentiële leerwerkplek

Ondernemingen screent men niet via een bepaalde tool op geschiktheid om op te treden als leerwerkplek. Dikwijls heeft men reeds ervaringen met de onderneming. Daarnaast krijgen de ondernemingen al dan niet een goedkeuring van de sector om een leerling op te leiden.

De 16 respondenten hebben in de bevraging februari 2018 aangegeven op welke manieren men ondernemingen bereikt en screent (in %):

	Nooit	Soms	Vaak	Altijd	Weet niet
Telefonisch contact		12,5	56,3	31,3	
Bureelbezoek		66,7	26,7	6,7	
Plaatsbezoek op de bouwplaats			37,5	62,5	
Leerplan/standaardtraject/... overlopen		25,0	31,3	43,8	
Een infosessie	21,4	21,4	14,3	42,9	

- De matching tussen leerling en leerwerkplek

83,3 % van de respondenten geeft aan dat geen enkele leerling een snuffelstage heeft gelopen bij de leerwerkplek. 8,3 % geeft aan dit voor elke leerling georganiseerd te hebben.

66,7 % van de respondenten geeft aan dat geen enkele leerling in de duale leertrajecten reeds ervaring had binnen de leerwerkplek. Bij 16,7 % hadden de meeste leerlingen reeds ervaringen binnen de leerwerkplek via een OAO.

75,0 % van de respondenten antwoordt geen enkele tool gebruikt te hebben voor het machtingsproces. De koppeling van een leerling met een onderneming gebeurt op het buikgevoel, ontmoetingen, sollicitatiegesprekken en vanuit vorige ervaringen.

- Bezoek van de leerwerkplek om de twee weken

Constructiv schoof binnen het project – in samenspraak met sociale en onderwijspartners – een bezoek elke twee weken naar voor, wat kan gelezen worden als tweemaal per maand.

De 16 respondenten hebben in de bevraging februari 2018 aangegeven of het lukt om elke leerwerkplek elke twee weken te bezoeken:

	Helemaal niet een	Niet eens	Neutraal	Eens	Helemaal eens
Het lukt om dit ritme aan te houden	6,3	18,8	6,3	43,8	25,0
Het maken van de afspraken verloopt vlot	6,3	18,8	6,3	50	18,8
Deze regelmatige opvolging bewijst zijn meerwaarde	6,3	12,5		37,5	43,8

De bovenstaande antwoorden bevestigen het belang van de regelmatige bezoeken. De respondenten schreven ook nog volgende opmerkingen neer:

- Enkel met een tweewekelijks bezoek kan duaal leren kwaliteitsvol worden aangeboden;
- De opvolging is zeer belangrijk om problemen zeer snel aan te pakken, en niet, zoals in het verleden, te laten aanslepen.

Men maakte ook volgende opmerkingen:

- De persoon die de bezoeken uitvoert, moet dezelfde technische taal spreken als de mentor;
- Enkel in de beginfase is het zinvol en noodzakelijk. Eenmaal de leerling goed gestart is, en een aantal basistaken verworven heeft, is dit volgens enkelingen minder zinvol. Dan is telefonisch contact meestal voldoende;
- Bouwbedrijven werken vaak ver van de standplaats, wat de bezoeken niet eenvoudig maakt;
- Sommige werkgevers vinden het moeilijk om dit in hun planning te plannen

Voor de start van het project, waren de onderneming wat argwanend over de tweewekelijkse bezoeken, maar in realiteit zijn er nog nooit problemen geweest. Men vraagt soms aan de trajectbegeleider om eens extra te komen kijken, om te tonen wat de leerling gepresteerd heeft.

Alles is opgebouwd vanuit het standaardtraject, waar de school een leerplan aan gekoppeld heeft. Dit is een lang document, waar de mentor geen verhaal aan heeft. Bij het tweewekelijks bezoek aan de onderneming, kijkt men dus best twee weken vooruit: welke werken staan op de planning, en welke competenties kunnen daar aangeleerd worden. Wanneer het gaat om activiteiten die zich herhalen, wordt er extra gekeken naar de meer generieke activiteiten en clusters (werken op hoogte, werken in teamverband, organiseren bouwplaats, ...). Zo wordt het voor de mentor zeer beheersbaar.

- Redenen voor leerlingen om af te haken

In de februaribevraging gaven de 16 respondenten volgende hoofdredenen waarom leerlingen uit het duaal traject stappen (volgorde niet indicatief):

- Zware fysieke inspanningen
- Lange uren
- Verre verplaatsingen
- Niet voldoende arbeidsmarkttrijp
- Attitudeproblemen
- Te hoog niveau van het standaardtraject
- Te hoge verwachtingen van de onderneming
- Moeilijke persoonlijke verhoudingen
- Moeilijke thuissituatie

De respondenten geven aan dat de redenen voor uitval gelijklopend zijn als binnen het traditionele leren en werken.

9. Financiële steun voor scholen

Tijdens het schooljaar 2016-2017 hadden scholen die instapten in duaal leren recht op € 10.000 van het Departement Onderwijs. Bij de oktoberbevraging gaf 25 % van de respondenten aan dat het niet duidelijk is wat deze eenmalige ondersteuning precies inhoudt. 16,6 % vindt de ondersteuning niet toereikend, 41,6 % vindt dit wel toereikend om de extra taken naar behoren te kunnen uitvoeren.

Het zwaartepunt van dit projectvoorstel ligt op de eigenlijke trajectbegeleiding: 1 uur voor de voorbereiding van het bedrijfsbezoek, 1,5 uur voor het bezoek (inclusief de verplaatsingen), een half uur voor de verwerking van het bezoek, en een half uur voor feedback naar bijvoorbeeld vakleerkrachten. Constructiv streeft er naar dat de scholen en centra om de twee weken de leerwerkplek bezoeken. Daarnaast werd in het projectvoorstel tijd voorzien om opleidingen via Constructiv te volgen, en aanwezig te zijn op netwerkmomenten. Vanuit deze tijdsinvestering berekent Constructiv aan de hand van de lonen van de medewerkers en de berekeningswijze van ESF op welk bedrag de scholen recht hebben.

Over de financiering vanuit het ESF 391-project antwoordt 75 % dat het duidelijk is wat deze financiële ondersteuning inhoudt. 66,7 % vindt deze extra financiële ondersteuning toereikend om antwoord te bieden aan de extra taken.

10. Ondersteunende communicatie

Constructiv ontwikkelde twee korte communicatiefiches, één naar leerling en één naar ondernemingen. De doelstelling is om op een bondige manier correcte informatie te geven aan geïnteresseerde leerlingen en ondernemingen, al dan niet met een voorkennis over alternatief leren en werken. Deze folders werden ter beschikking gesteld van de deelnemende scholen (zij konden deze prints gratis bestellen).

In de oktoberbevraging antwoordde 83,3 % deze communicatiefiches te kennen, 66,7 % antwoordde deze te gebruiken. De algemene tevredenheid over de inhoud, vorm en aanpak is positief.

Beide communicatiefolders vindt u op een Constructiv-[website](#).

11. Uitbreiding scope ESF 391

■ Reden

De sector was zeer verheugd met de mogelijkheid om de projectactiviteiten te verruimen naar het voorbereiden en versterken van de duale opleiding in het volgende schooljaar. Het aantal leerlingen dat de deelnemende scholen hadden voorzien is inderdaad niet gehaald.

	Voorzien (mei 2017)	Realiteit (november 2017)
Afwerking bouw duaal	7	0
Dakwerker duaal	13	1
Decoratie en schilderwerk duaal	34	17
Ruwbouw duaal	62	44
Totaal	116	62

Aangezien de grootste tijdsbesteding binnen ons ingediende project het begeleiden van de leerlingen is, spreekt het voor zich dat de voorziene middelen niet zullen aangewend worden. We hebben geen recentere gegevens over het leerlingenaantal.

■ Bijkomende acties

Uit het schooljaar 2016-2017 (toen enkel standaardtraject ruwbouw duaal) en het schooljaar 2017-2018 hebben we geleerd dat zonder een degelijke voorbereiding de scholen, leerlingen en ondernemingen onvoldoende klaar zijn om te starten met de duale leertrajecten. In de scholen waarmee er voor het project “ABC van duaal leren” een partnerschapsovereenkomst is opgemaakt, willen wij in het huidige schooljaar inspanningen met de partners leveren om de trajecten van het volgende schooljaar voor te bereiden. Dit met het vooruitzicht op een hoger aantal leerlingen.

Dit hoger aantal leerlingen dat wij voor het volgende schooljaar verwachten, komt van drie zaken:

- Meer scholen die duale leertrajecten kunnen organiseren
 - o Niet enkel scholen waar we nu al met samenwerken, maar ook de scholen die het volgende schooljaar duaal leren zullen aanbieden, willen wij ondersteunen in hun voorbereiding.
- Meer standaardtrajecten voor bouwberoepen
 - o Dit zal niet enkel gaan om de standaardtrajecten die nu actief zijn, maar ook om de nieuwe standaardtrajecten: Bouwplaatsmachinist duaal, Dekvloerlegger en tegelzetter duaal, Ijzervlechter en bekister-betonneerder duaal, Monteur metalen gevel- en dakelementen en dakdekker metalen dakbedekking duaal en Stukadoer duaal.
- Meer ervaring bij scholen
 - o De scholen die sinds vorig of huidig schooljaar duale leertrajecten aanbieden doen ervaringen op, breiden hun netwerk uit, en leerlingen informeren elkaar. Hierdoor zal het aantal leerlingen in die school dat duale leertrajecten volgt, waarschijnlijk toenemen. Men neemt duaal leren mee in het onderwijsconcept.

Volgende bijkomende acties worden voorgesteld:

- Het screenen van de leerling teneinde advies te verlenen betreft arbeidsmarktrijpheid
 - o Waarom: Het beleid trekt de kaart van het screenen van leerlingen. In het ontwerp van decreet voorziet men onder andere een verplicht advies voor alle leerlingen in beroepsgerichte studierichtingen, uitgevaardigd door de toelatingsklassenraad.

Momenteel blijft het aantal inschrijvingen voor duale leertrajecten achter op de verwachtingen. Met een screening willen wij leerlingen informeren en toeleiden.

- Doelstelling: in de deelnemende scholen zitten momenteel meer dan 150 leerlingen in het tweede jaar van de tweede graad van het bouwonderwijs. Elk van deze leerlingen willen wij screenen. De leerling krijgt een advies betreft arbeidsmarktrijpheid. Dit zal gebeuren door medewerkers van de scholen en Constructiv. Het zoeken naar leerlingen in centra leren en werken en Syntra-lesplaatsen is moeilijker dan in het voltijds onderwijs. Voor de centra leren en werken zullen we samenwerkingen (proberen) opzetten met de voltijdse zusterscholen. Voor de Syntra-lesplaatsen moet er samen met hen naar mogelijkheden gezocht worden.
- Timing en tijdsbesteding: klassikale sessie 60 minuten (25 scholen), plus 30 minuten per leerling (minstens 150 leerlingen).
- Het aanleggen van een pool van geschikte leerwerkplekken voor deze duale trajecten
 - Het organiseren en houden van informatiesessies naar geïnteresseerde bouwbedrijven
 - **Waarom:** In die scholen waar wij (op aanvraag van de school) een infosessie hebben gegeven aan de ondernemingen, is het algemene verloop van het organiseren van duaal leren beter verlopen. De ondernemingen ontvangen de nodige informatie, en kunnen de afweging maken of zij geïnteresseerd zijn in het opleiden van een leerling. Er wordt aan netwerkvorming gedaan.
 - **Doelstelling:** het informeren en stimuleren van ondernemingen om duale leertrajecten aan te bieden. Het samenbrengen van deze ondernemingen is een samenwerking tussen zowel de school of het centrum en de regionale werking van Constructiv.
 - **Timing en tijdsbesteding:** Wij voorzien een infosessie per partnerschool (dit zijn er 25). Per sessie worden er twee uren voorzien (voor de aanwezige trajectbegeleider(s) van de school of het centrum en de medewerker(s) van Constructiv).
 - Het gericht zoeken naar ondernemingen die kunnen fungeren als leerwerkplek voor deze duale trajecten in samenwerking met onderwijs
 - **Reden:** Momenteel gebeurt het aanbrengen van ondernemingen te dikwijls op een ad hoc basis. De scholen en centra wachten af hoeveel leerlingen zich inschrijven, en zoeken dan naar ondernemingen, die zich dan nog moeten laten erkennen. Op deze manier gaat er kostbare tijd in het traject van de leerling verloren, en worden niet altijd de meest geschikte ondernemingen gevonden. Met deze actie willen we een pool aan ondernemingen hebben die klaar zijn om een leerling in een duaal traject op te leiden: zij zijn op de hoogte van hun rechten en plichten, weten wat er van hen verwacht wordt, nemen de nodige voorbereidingen, en leggen de nodige contacten. Deze zoektocht is een samenwerking tussen de partnerscholen en Constructiv.
 - **Doelstelling:** aan de hand van het aantal leerlingen dat het advies heeft gekregen ter voorkeur van duaal leren, kan er ingeschat worden hoeveel leerwerkplekken er nodig zijn voor welke standaardtrajecten. Er wordt een

pool aangelegd van erkende leerwerkplekken. Idealiter weet de leerling in juni in welke onderneming men in september start. Dit zal niet steeds mogelijk zijn (denk aan deeltijds onderwijs en de leertijd).

- Timing en tijdsbesteding: per leerling (en dus per leerwerkplek) voorzien wij één dag. Deze tijdsbesteding houdt in: het zoeken van relevante ondernemingen, het informeren van de geïnteresseerde ondernemingen, het begeleiden bij het aanvragen van de erkenningsaanvraag.
- het voorbereiden van de leerlingen door hen opleidingen aan te bieden
 - Reden: Momenteel zijn er weinig leerlingen die voorafgaand aan hun duaal leertraject een voorbereidende opleiding volgen buiten de school. Dit heeft als gevolg dat leerlingen niet optimaal voorbereid zijn op hun traject. De leerlingen die dit nu wel volgen, volgen deze opleiding meestal in het schooljaar van hun duaal traject, waardoor er opnieuw kostbare tijd verloren gaat.
 - Doelstelling: Het aanbieden van opleidingen veiligheid en milieu aan leerlingen om hen voor te bereiden de start in hun leerwerkplek. Deze zijn gratis voor leerling en school. Opleidingen die mogelijk zijn voorafgaand het “duale schooljaar”:
 - Elektriciteit op de werf
 - Ergonomie in de praktijk
 - Gebruik van persoonlijke beschermingsmiddelen
 - Gevaarlijke stoffen in de bouw
 - Gevaren herkennen en risico's inschatten
 - Veilig werken met handgereedschappen en machines
 - Veilige opslag van materialen
 - Veiligheid: wie is wie?
 - Signalisatie van bouwerven
 - Student 2.0
 - Veilig werken op hoogte
 - Per leerling voorzien wij minstens één opleiding van één dag. Er worden echter geen kosten binnen het project ingebracht voor deze actie.

■ Uitwerking

De regionale medewerkers hebben bovenstaande acties uitgevoerd bij geïnteresseerde scholen. Er was slechts één school die Constructiv gevraagd heeft om samen met hen de leerlingen te screenen op arbeidsrijpheid. Er zijn bij de deelnemende scholen ESF 391 5 infosessies gegeven: vooral naar ondernemingen, maar ook één naar ouders en leerlingen. 12 deelnemende scholen ESF 391 hebben een bezoek gevraagd en gekregen van een Constructiv adviseur om de verdere samenwerking (gaat breder dan de scope van ESF 391) af te spreken.

Bij de scholen die de opleiding voor hun leerlingen geregeld hebben, was het voorafgaandelijk volgen van de sectorale opleiding rond sectorintreders succesvol. Dit werpt tijdens het traject echt zijn vruchten af.

12. Ervaringen van leerlingen, scholen en ondernemingen

Deze ervaringen komen enerzijds uit de bevraging die vanuit Constructiv is verstuurd naar de deelnemende scholen. Anderzijds uit de bezoeken die Constructiv samen heeft gedaan met Wouter Pinxten van het Departement Onderwijs & Vorming. De ervaringen gaan over het leertraject, en niet zozeer over andere zaken zoals daar zijn: erkenningsprocedure, financiële incentives, mentoropleiding, gebrekkige kennis van de sociale regelgeving van de OAO bij sociale secretariaten, enz.

■ Leerlingen

Indien leerlingen arbeidsrijp zijn, zijn zij zeer gemotiveerd om met het project verder te gaan. Dit zijn ook profielen die zeer snel in de sector kunnen stromen, mede dankzij het duaal leertraject. Leerlingen die achteraf gezien toch onvoldoende arbeidsrijp zijn hebben het moeilijker, en haken eventueel af. Er is voor deze leerlingen zeker nog een grote kans dat ook zij in de sector doorstromen.

De economische realiteit maakt het voor sommige leerlingen moeilijk, zeker wanneer ze minder sterk in hun schoenen staan. Het is dan aan de school om in te grijpen.

Leerlingen geven als opmerkingen ook aan dat de fysieke arbeid niet te onderschatten is, en het een goede zaak is dat men twee (of één dag bij Syntra-centra) dagen op school is. De 40-uren werkweek wordt tevens als zwaar beschouwd, evenals de lange verplaatsingen die geen onderdeel zijn van de 40-uren week.

Een positieve zaak is dat men dankzij de aanwezigheid op de leerwerkplek sneller maturiteit opbouwt. Puberteit bij jongeren speelt dikwijls op. Maar dan is het wel goed dat ze niet omgeven zijn door leeftijdsgenoten in een schoolomgeving, maar door oudere collega's in een werkomgeving.

■ Ondernemingen

Ook de ervaringen met de ondernemingen zijn zeer positief. Problemen komen vooral voor bij leerlingen die nog onvoldoende arbeidsrijp blijken te zijn. De ondernemingen doen – dankzij de intensieve begeleiding vanuit de school – hun best om de leerling zo goed mogelijk op te leiden, en hen alle nodige competenties aan te bieden.

Scholen nemen als opmerkingen mee dat scholen liefst werken met arbeidsmarktrijpe leerlingen, waar men dan ook veel van verwacht. Zeker wanneer de leerling economisch ingeschakeld wordt, is het aan de trajectbegeleider om in te grijpen. Het is niet omdat een leerling reeds enige tijd bij de onderneming is, en al veel competenties heeft behaald, dat de leerling niet meer in opleiding is.

De meeste ondernemingen binnen dit project ervaren de regelmatige bezoeken als positief, omdat men continu feedback ontvangt, duidelijkheid behoudt over de doelstelling en het traject van de leerling, en omdat de school zeer snel kan ingrijpen bij problemen, onduidelijkheden, spanningen, enz.

Veel ondernemingen willen een leerling opleiden, maar er zijn weinig leerlingen die in de bouwsector aan de slag willen gaan.

De ondernemingen voelen zich sterk dat zij voor het grootste deel van de opleiding kunnen instaan. Vele ondernemingen hebben al ervaring met het opleiden van leerlingen, niet-werkende werkzoekenden en eigen personeel. Verschillende zaakvoerders en mentoren hebben zelf het

beroep aangeleerd binnen het stelsel leren en werken of leertijd. Ondernemingen voelen dat bij duaal leren ook een deel van de theorie overgebracht op de leerwerkplek. Dit gebeurt, maar is niet gestructureerd, niet gecontroleerd, en moeilijk zichtbaar.

■ Scholen

Scholen zijn zeer te spreken over het duaal leren, maar merken op dat de taakbelasting voor de trajectbegeleider zeer zwaar is. Men moet de leerlingen aantrekken, screenen, geschikte leerwerkplekken vinden en behouden, beide partijen matchen met elkaar, standaardtrajecten bijhouden, competentielijsten actualiseren, evalueren, op plaatsbezoek gaan, en heel veel administratie verrichten. Dikwijls geven de trajectbegeleiders ook nog enkele uren les.

Men voelt dat men onvoldoende op de hoogte is van de nieuwste reglementeringen. Soms gebeuren fouten of worden zaken niet (goed) uitgevoerd omdat men op basis van verouderde reglementeringen redeneert. Zowel binnen de scholen als op macroniveau moet er naar manieren gezocht worden om de informatiedoorstroom te verbeteren. Daarnaast is de kennis over de reglementeringen ook niet steeds bij iedereen op school aanwezig.

Scholen voelen zich niet zeker over de toekomst. Wat zal nog kunnen, welke leerlingen zullen nog duaal kunnen opgeleid worden, wanneer gaan de grootste veranderingen in, welke standaardtrajecten kunnen we binnen één en twee schooljaren verwachten, wat wordt de relatie tussen voltijds onderwijs, centra leren en werken en Syntra-lesplaatsen als het gaat om alternerend leren, enz.

Voor scholen voltijds onderwijs is het duaal leren een enorme aanpassing: men was gewoon het traject van de leerling 100% in handen te hebben. Nu moet men veel aan anderen over laten. Dit is een proces van vallen en opstaan.

De evaluatie is (zoals ook in de teksten hierboven blijkt) een zorg voor de scholen. Er zijn geen of onvoldoende performante evaluatietools. De kennis van en over deze tools is zeer klein. Daarnaast zoeken scholen ook nog naar een goede manier om de onderneming te betrekken bij de evaluatie, en om deze evaluatie te laten aansluiten op de schoolevaluatie. Dikwijls is hier een groot verschil tussen, zo geeft men aan. Het lijkt hen bovendien moeilijk om te realiseren dat mentoren mee in klassenraad aanschuiven.

Zoals vele zaken binnen dit project, moet ook bij de evaluatie een middelweg gevonden worden:

- De evaluatie mag niet te zwaar zijn voor de mentor
- Maar de evaluatie moet voldoende zwaar zijn om te kunnen nagaan wat de leerling al dan niet behaald heeft. En moet afdoende zijn voor de inspectie.

De inspectie is niet in de uitwerking van het project betrokken partij geweest. Ondertussen heeft men proefinspecties georganiseerd, maar het blijft voor de meeste scholen en centra onduidelijk wat er precies van de scholen en de ondernemingen i.v.m. de evaluatie verwacht wordt (bv. bewijslast).

Scholen zouden ook liever een groter aanbod leerwerkplekken zien (N.V.D.R. er zijn momenteel meer dan 2600 erkenningen afgeleverd, terwijl er nog geen 400 leerlingen in het stelsel leren en werken zijn). Momenteel is het nog teveel een zoektocht. Enkele scholen vragen dat de sector nog meer inzet op het informeren van bedrijven dat het gaat om een opleiding, en niet om een tewerkstelling.

Een moeilijkheid is dat de huidige instroom in bouwopleidingen in het algemeen laag is. De instroom die men momenteel in het huidige 'leren en werken' kent, is vaak niet geschikt om een duale

opleiding aan te vatten. Wanneer de trajecten 'leren en werken' vervangen zullen worden door de duale trajecten, vrezende vele centra dat veel leerlingen uit de boot zullen vallen.

Scholen vinden het zeer positief dat er bij duaal leren echt nadruk wordt gelegd op het leren in de onderneming, in plaats van op het werken.

Vele centra hekelen ook de onmogelijkheid om tijdens het proefproject 'Schoolbank op de Werkplek' tussentijdse leerbewijzen af te leveren. Dit probleem zou verholpen moeten zijn wanneer duaal leren generiek wordt georganiseerd.

13. Tips van deelnemende scholen en centra

- Voor scholen

Bouw aan een succesvol team: Het succes is nauw verweven met het team dat achter de leerling en de leerwerkplek staat.

Voorzie administratieve ondersteuning: De vakleerkrachten die de trajectbegeleiding op zich nemen, hebben ondersteuning nodig op administratief vlak. In het algemeen moeten trajectbegeleiders veel tijd spenderen aan het indienen en opvolgen van erkenningsaanvragen, het opmaken van overeenkomsten en derdelijke. Al is de feedback over de website www.werkplekduaal.be zeer positief.

Creër financiële ruimte: De school investeert veel tijd en energie in duaal leren, pas dan heeft het kans op slagen. Er was echter weinig financiële ondersteuning. Een deel van de ondersteuning die er was is slechts maanden later zichtbaar. Ondertussen wordt de financiële steun steeds verder afgebouwd. Er zijn scholen die hierop afknappen, en dus niet (langer) duaal leren organiseren: men kan het niet aanpakken zoals men wil omdat er geen middelen en personeelsuren zijn.

- Engageren van leerondernemingen

De zoektocht goed afbakenen: Het is niet steeds eenvoudig om geschikte en erkende ondernemingen te vinden in de regio van de leerling. Zeker omdat er een goede match moet zijn tussen onderneming, mentor en leerling.

Ondernemingen de tijd geven: Scholen die in hun zoektocht ondernemingen contacteren en informeren, moeten rustig te werk gaan. Ondernemingen voelen zich snel overonderd door alle nieuwe informatie, en hebben de tijd nodig om dit te laten bezinken en de mogelijke opties af te wegen. Indien men ondoordacht te werk gaat, zal het moeilijker zijn om ondernemingen te overtuigen op te treden als leerwerkplek. Daarom is het belangrijk dat scholen ruim op tijd starten met het zoeken naar leerwerkplekken voor potentiële en eventuele leerlingen die pas enkele maanden later zullen instromen. Zeker als men de nadruk wil leggen op het feit dat het een leer- en geen werktraject is.

Transparantie van bij het begin is noodzakelijk: Verschillende ondernemingen haken af omdat men de leerling een leervergoeding moet betalen terwijl van de onderneming verwacht wordt dat men de leerling opleidt, en dat de leerling dus niet kan gezien worden als een extra paar handen. Indien van bij het begin duidelijk wordt gemaakt dat het gaat om duaal leren, en de onderneming is nog steeds gemotiveerd, is de kans op slagen veel groter, dan indien men hier niet de nadruk op legt in de eerste contacten.

■ Engageren van leerlingen

Informeer meer leerlingen, informeer gerichter: Er zijn jammer genoeg te weinig leerlingen die deze opleidingsvorm interessant vinden enerzijds, en er zijn onvoldoende leerlingen die deze opleidingsvorm aankunnen in termen van arbeidsrijpheid enerzijds en in termen van competenties anderzijds.

Wees realistisch:

- Van de (jonge) leerlingen wordt fysieke arbeid verwacht. Zowel de leerling zelf, als de ouders en de mentor moeten dit voldoende beseffen. De leerling en de ouders omdat het niet vanzelfsprekend is om op jonge leeftijd aanwezig te zijn en mee te werken op een leerwerkplek. De mentor omdat de leerling moet groeien in de lichamelijke capaciteiten, en niet mag geforceerd worden (door bijvoorbeeld de heersende cultuur op de werkplek).
- Een andere parameter die zeer belangrijk is om vooraf rekening mee te houden is de afstand die de leerling moet overbruggen om op de leerwerkplek of op de afgesproken plaats te geraken. Men moet de leerling en de ouders voldoende duidelijk maken dat de vervoerstijd geen deel uitmaakt van de werkdag, en ook niet extra vergoed wordt.
- Leerlingen in het voltijds onderwijs moet ook duidelijk worden uitgelegd dat zij tijdens bijvoorbeeld pedagogische studiedagen naar de leerwerkplek moeten, dat de woensdagnamiddag niet langer vrij is, dat zij tijdens de proclamatedagen naar de leerwerkplek moeten, enz.
- De ouders meehebben: De ouders moeten goed betrokken worden bij de mogelijkheid van duale leertrajecten. Ouders staan vaak nog wantrouwing tegenover het alternerend leren, waardoor vele vooroordelen moeten weggewerkt worden. Ook dit neem tijd en energie in beslag. Maar de uitkomst is de investering zeker waard.

■ Matching

Zet de deuren open, wees innovatief: Een interessante manier om leerlingen en ondernemingen elkaar te leren kennen, is om de ondernemingen (potentiële leerwerkplekken) uit te nodigen op school, en hen kennis te laten maken met de leerlingen en hun praktijkwerk op school. De leerlingen blijven in hun vertrouwde omgeving, de ondernemingen maken kennis met de werken van de leerlingen, en beide kunnen elkaar ontmoeten. Nadien geven zowel leerlingen als ondernemingen op welke hun favoriet is. De school legt de puzzel samen, en wijst op deze manier een leerling toe aan elke leerwerkplek.

14. Beleidsaanbevelingen

Constructiv is samen met haar sociale partners van mening dat duaal leren pas slaagt, wanneer de verschillende betrokken partijen met elkaar samenwerken: scholen, leerlingen, ouders, onderwijspartners, ondernemingen, leerwerkplekken en de sector. Enkel wanneer deze drie partijen samenwerken, kan men tot een goede opleiding komen. Enkele voorbeelden:

- Leerlingen die voorafgaandelijk aan het traject de sectorale veiligheidsopleiding rond sectorintreders volgen;
- De sector die samen met enkele scholen en externe partijen evaluatietools ontwikkelen;
- Scholen die regelmatige bezoeken brengen aan de leerwerkplekken en de mentor inspraak geeft bij de evaluatie;
- Constructiv die ondernemingen informeert en ondersteunt;
- Constructiv die samen met de school leerwerkplekken bezoekt met oog op veiligheid en welzijn (niet binnen dit project).

Deze samenwerkingen kunnen verder aangewakkerd en ondersteund worden met initiatieven vanuit het beleid.

De deelnemende scholen staan positief ten opzichte van duaal leren: 81,3 % voorzag in februari 2018 zeker met een nieuwe instroom verder te gaan met een duaal traject. 18,8 % gaf aan nog te twijfelen. 87,5 % gaf aan opnieuw interesse te hebben om in te tekenen in een soortgelijk ESF-project voor het schooljaar 2018-2019. Men vindt het dan ook jammer dat ESF-projecten binnen de oproep 422 enkel mogelijk waren voor studierichtingen die nog niet eerder onderdeund waren.

Het speerpunt van dit project waren de tweewekelijkse bezoeken aan de leerwerkplek. Deze worden als zeer waardevol aangegeven, en essentieel om van duaal leren een kwalitatieve opleiding te maken. Toch wijst men ook op de grote tijdsinvestering, en op de weinige financiële middelen waarover men beschikt. Met een klein aantal leerlingen zijn regelmatige bezoeken nog mogelijk, maar naarmate het aantal leerlingen in duale trajecten toeneemt, wordt het moeilijker om een bezoek om de twee weken uit te voeren, aldus de deelnemende scholen. Het beleid moet inzien dat scholen hiervoor extra middelen nodig hebben, wil men dat het duaal leren uitgroeit tot een succes.

Alle partners moeten continu inspanningen leveren om de wederzijdse verwachtingen correct af te stemmen. Zowel leerlingen, ouders als ondernemingen moeten ruim op voorhand geïnformeerd worden, in volle transparantie. De hoofdtaak is voor de scholen en centra weggelegd, maar ook de sector heeft hier een taak. Echter, dit kost veel tijd, een kostbaar goed binnen het onderwijs. Het beleid moet beseffen dat er reeds veel water naar de zee is gevloeid vooraleer de leerling en de onderneming daadwerkelijk starten aan het leertraject.

Het duaal leren heeft als groot verschil met het traditionele leren en werken dat de leerling het beroep mede aanleert op de leerwerkplek. Zowel scholen, leerlingen als ondernemingen moeten het duaal traject zien als een leertraject, en niet als een werktraject. Constructiv zal zich blijven inzetten om dit duidelijk te krijgen. Ook het beleid moet hier op blijven inzetten.

Centra leren en werken en Syntra-lesplaatsen maken zich ongerust over de doelgroep waarop ingezet wordt bij duaal leren. Hun doelgroep is dikwijls niet voldoende arbeidsrijp om in te stappen in een duaal leertraject. Duaal leren in het voltijds onderwijs is zeker niet voor de leerlingen die zich schoolmoe achten. Er is onduidelijkheid in welke mate de aanloopfase soelaas zal brengen, en hoe deze zich zal verhouden ten opzichte van het duaal leren.

Er heerst nog veel onduidelijkheid over het samenlopen van voltijds onderwijs, het traditionele leren en werken, de leertijd en het duaal leren. Er wordt van het beleid verwacht dat men hier snel duidelijkheid in brengt.